

SISÄLLYSLUETTELO

LUKIJALLE.....	V
LYHENTEET.....	XIII
1 MAAHANMUUTON JURIDIIKAN KEHITTYMINEN SUOMESSA	1
1.1 Maahanmuutto monisyisenä ilmiönä	1
1.2 EU:n maahanmuuttopolitiikan kehitys	2
1.2.1 EU-kansalaiset ja kolmansien maiden kansalaiset	2
1.2.2 Yhteisen turvapaikkajärjestelmän luominen	5
1.3 Maahanmuuttoa ohjaavat normit	7
1.3.1 Kansainväliset sopimukset	7
1.3.2 Euroopan unionin säännöstö	8
1.3.3 Kansallisten ja kansainvälisten normien välinen suhde	12
1.4 Oikeuskäytännön kehittyminen.....	12
1.4.1 Kansalliset ja kansainväliset ohjaavat päätökset	12
1.4.2 EU-tuomioistuin	13
1.4.3 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin	13
1.4.4 Korkein hallinto-oikeus	17
1.4.4.1 Korkeimman hallinto-oikeuden rooli ylimpänä kansallisena ulkomaalais- asioiden muutoksenhakuelimenä	17
1.4.4.2 Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön kehittyminen	19
1.5 Viisumipolitiikka ja Schengen-säännöstö	22
1.5.1 Schengen-alue ja yhteistyö	22
1.5.2 Sisärajatarkastusten palauttaminen	23
1.5.3 Schengen-viisumit	26
1.5.4 Viisumin myöntäminen, valitusoikeus ja mitätöiminen	26
1.5.5 Viisumitietojärjestelmä	27
1.5.6 EU-kansalaisen vapaa liikkumisoikeus	28
1.6 Oleskelulupa	31
1.7 Kansainvälinen turvapaikkajärjestelmä	32
1.7.1 Pakolaisuus ja kansainvälisen suojelun hakeminen	32

1.7.2	Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä ja vastuun jakaminen	33
1.7.2.1	Euroopan turvapaikkasopimus – Asylum Pact	35
1.7.3	YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu UNHCR	39
1.7.4	Kiintiöpakolaisten vastaanotto pakolaisleireiltä	40
1.7.5	Pakolaisten sijoittaminen kuntiin	42
1.7.6	Sääntöjenvastainen maahantulo ja sen torjuminen	43
1.7.6.1	Sääntöjenvastaisen maahantulon käsitteestä	43
1.7.6.2	Suomen ja Venäjän välinen rajayhteistyö...	45
1.7.6.3	Ihmissalakuuljetus	46
1.7.7	Ulkorajoja valvovan maan vastuu ja joukkokarkotuksen kielto oikeuskäytännössä	48
1.7.8	Pakolaisasema ja muut kansainväliseen suojeluun liittyvät oleskelulupaperusteet	50
1.7.9	Turvapaikanhakijat Suomessa eri aikoina	53
1.7.10	Sisäiset siirrot Euroopan unionissa	57
2	KANSAINVÄLINEN SUOJELU	58
2.1	Turvapaikan myöntäminen	58
2.1.1	Milloin on kyse turvapaikan myöntämisen edellytyksenä olevasta vainosta?	58
2.1.2	Vainoaja	60
2.1.3	Vainon peruste	63
2.1.3.1	Pakolaissopimuksen mukaiset vainon perusteet	63
2.1.3.2	Poliittinen mielipide	64
2.1.3.3	Alkuperä	64
2.1.3.4	Uskonto	64
2.1.3.5	Kuuluminen yhteiskunnalliseen ryhmään ...	67
2.1.4	Mahdottomuus saada suojelua kotivaltioltaan	69
2.1.5	Subjekttiivinen ja objektiivinen pelko	70
2.1.6	Sisäisen uudelleensijoittumisen mahdollisuus	71
2.1.7	Lähdönjälkeiset perusteet vainon pelolle	72
2.2	Toissijainen suojelu	74
2.3	Tilapäinen suojelu	80
2.4	Poissulkeminen	80
2.5	Palestiinalaispakolaisten asema	82
2.6	Turvapaikkamenettelyn väärinkäyttö	84

3	TURVAPAIKKAMENETTELYN PÄÄPIIRTEET	87
3.1	Kansainvälisen suojelun hakeminen	87
3.1.1	Turvapaikkahakemuksen esittäminen ja vastaanotto ...	87
3.1.2	Hakemuksen rekisteröinti	88
3.1.3	Salassapitovelvollisuus turvapaikka-asioissa	89
3.1.4	Hakijaa koskevien tietojen suojelu	90
3.1.5	Asiakirjojen aitouden selvittäminen	92
3.2	Säilöön ottaminen	95
3.3	Turvapaikkahakemuksen menestymisen ennalta arvioiminen	98
3.1.3.1	Oikeusprosessi turvapaikkahakemuksen perusteena	100
3.4	Erityiset menettelylliset takeet	102
3.5	Hakemusten käsittelyajat	104
3.6	Tulkin käyttäminen	106
3.7	Turvapaikkapuhuttelu	107
3.7.1	Turvapaikkapuhutteluun valmistautuminen	109
3.7.2	Oikeusavustajana turvapaikkapuhuttelussa	110
3.8	Poliisin muuttunut rooli turvapaikkatutkinnassa	113
3.9	Turvapaikkahakemuksen tutkimatta jättäminen	116
3.9.1	Vastuunmäärittämisasetus	116
3.9.1.1	Alaikäisyyden ja perhesiteiden merkitys vastuunmäärittämisperusteina	117
3.9.1.2	Maahantulo vastuunmäärittämis- perusteena	118
3.9.1.3	Dublin-menettelyn kulku	119
3.9.2	Kauttakulkumaatietous sovellettaessa turvallisen maan olettamaa	120
3.9.2.1	Kreikan vastaanottojärjestelmän puutteet ..	121
3.9.2.2	Italian vastaanotto-olosuhteet	126
3.9.2.3	Malta ja yhteistyö Libyan kanssa	127
3.9.2.4	Unkari ja systeemiset puutteet vastaanotto-olosuhteissa	129
3.9.3	Turvallinen kolmas maa	131
3.9.4	Turvallinen turvapaikkamaa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä	132
4	TURVAPAIKKAPÄÄTÖS	137
4.1	Ensiasteen turvapaikkapäätös Maahanmuuttovirastosta	137
4.1.1	Selvittämisvelvollisuus kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa	138
4.1.2	Todistelu henkilökohtaisista olosuhteista	140

4.1.3	Kielianalyysi asuinpaikkaa koskevana selvityksenä	144
4.1.4	Selvitys terveydentilasta näyttönä ihmisoikeus- loukkauksista	146
4.1.4.1	YK:n kidutuksen vastaisen komitean langettavat päätökset	149
4.1.4.2	Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu kidutukseen liittyen	150
4.1.4.3	Kidutuksen vastaisen komitean päätöksistä opiksi otettavaa	151
4.1.5	Ikäarviot	153
4.2	Lähtömaatietous	156
4.3	Nopeat menettelyt	158
4.4	Muutoksenhaku turvapaikkapäätökseen	161
4.5	EIT:n Suomelle antama langettava päätös ja sen kumoaminen – opiksi otettavaa	164
5	OLESKELULUVAT	170
5.1	Oleskelulupa tai palauttamispäätös	170
5.2	Perheenyhdistäminen	171
5.2.1	Oikeus perheenyhdistämiseen	171
5.2.2	Perhekäsite perheenyhdistämisessä	174
5.2.2.1	Lapsi	175
5.2.2.2	Alaikäisen ilman huoltajaa saapuneen oikeus perheenyhdistämiseen	176
5.2.2.3	Huoltaja	178
5.2.3	Muu lähiomainen perhesidehakemuksessa	179
5.2.3.1	Täysi riippuvuus oikeuskäytännössä	182
5.2.3.2	Pakolaisen muu lähiomainen – täysi riippuvuus	184
5.2.3.3	Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen perheenjäsenelle	185
5.2.4	Avio- tai avopuoliso tai rekisteröity parisuhde- kumppani	186
5.2.4.1	Lumeavioliitto	186
5.2.4.2	Avioeron vaikutus oleskelun jatkamiseen ..	191
5.2.4.3	Oleskeluluvan peruuttaminen	193
5.2.4.4	Ketjuuntuvat oleskeluluvat avioliiton perusteella	195
5.2.5	Menettely perheenyhdistämistä haettaessa	197
5.2.6	Matkustusasiakirjan puuttuminen perheside- tilanteessa	200
5.2.7	Toimeentuloedellytys perhesidehakemuksessa	204
5.2.7.1	Poikkeaminen toimeentulovaatimuksesta	205
5.2.8	Nuhteettomuusvaatimus perhesidehakemuksessa	207

5.3	EU/ETA-kansalaisten oleskeluoikeus	209
5.3.1	Oleskeluoikeuden rekisteröinti	209
5.3.2	EU-kansalaisen pysyvä oleskeluoikeus	210
5.4	Työntekijöiden maahanmuutto	212
5.4.1	Yleistä työntekijöiden maahanmuutosta	212
5.4.2	Työntekijän oleskeluluvan ammattiala- ja työnantaja-kohtaisuus	213
5.4.3	Menettely työntekijän oleskelulupaa haettaessa	214
5.4.4	Yrittäjän oleskelulupa	216
5.4.5	Kasvuyrittäjän oleskelulupa	216
5.4.6	EU:n sininen kortti	217
5.4.7	EU-oleskelulupa	218
5.4.8	Oikeus työntekoon ilman oleskelulupaa	219
5.4.9	Kausityöntekoon liittyvät säännökset	219
5.4.10	Rajoittamaton työnteko-oikeus muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla	221
5.5	Ihmiskaupan uhrin	222
5.5.1	Ihmiskaupan kriminalisointi	222
5.5.2	Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen	225
5.5.3	Ihmiskaupan uhrin oikeus kansainväliseen suojeluun	229
5.6	Työnantajasanktiot	231
6	OLESKELUOIKEUDEN LAKKAAMINEN JA MAASTA POISTAMINEN....	233
6.1	Pääsyn epääminen, käännättäminen ja karkottaminen	233
6.1.1	Menettelyjen erot ja soveltamistilanteet	233
6.1.2	Kokonaisharkinnassa huomioon otettavat asiat	234
6.1.3	Perhe-elämän suoja maasta poistamisesta	236
6.1.4	Rikosten vaikutus oikeuteen oleskella maassa	237
6.1.5	Pääsyn epääminen	239
6.1.6	Käännättäminen	242
6.1.6.1	Toisessa EU-maassa oleskeluluvan saaneen käännätys ja maahantulokielto....	244
6.1.6.2	Muutokset kansainvälisen suojelun hakijan käännättämiseen	245
6.2	Käännätyspäätöksen täytäntöönpano	246
6.2.1	Yleissäännös	247
6.2.2	Vapaaehtoiselle paluulle varattava aika	247
6.2.2.1	Turvapaikka-asian raukeaminen vapaaehtoisen paluun vuoksi	249
6.2.3	Turvapaikanhakijan käännätys normaalimenettelyssä ..	250
6.2.4	Täytäntöönpano heti tiedoksiannon jälkeen	251
6.2.5	Täytäntöönpano aikaisintaan 8. päivänä	252

6.2.6	Täytäntöönpanon lykkääminen hakemuksen käsittelyn ajaksi	253
6.2.7	Perättäiset uusintahakemukset	254
6.2.8	Uusintahakemus, jos valitus on peruutettu	254
6.2.9	Viivytystarkoituksessa tehty ensimmäinen uusintahakemus	255
6.2.10	Täytäntöönpanon kiellon hakeminen	257
6.2.11	Valitus- ja käsittelyaikoja	258
6.2.12	Uusintahakemuksia koskevista lainmuutoksista	259
6.3	Karkottaminen palautusmenettelynä	263
6.3.1	Karkottaminen oleskeluluvan lakkaamisen vuoksi	263
6.3.2	Kolmannen maan kansalaisen rikosperusteinen karkottaminen	265
6.3.3	Unionin kansalaisen oikeus jäädä unionin alueelle	267
6.3.4	Karkottaminen pakolaisuuden lakkaamisen vuoksi	271
6.4	EU-kansalaisen maasta poistaminen	273
6.4.1	Oleskelun pituuden vaikutus maasta poistamiseen	273
6.4.2	EU-kansalaisuus ja turvautuminen sosiaaliturvajärjestelmään	276
6.5	Maahantulokielto	278
6.5.1	Pääsyn epäämisen, käännättämisen ja karkottamisen oheisseuraamus	278
6.5.2	Kokonaisharkinta maahantulokiellon osalta	279
6.6	Palautuksen toteuttaminen	283
6.6.1	Palautusten järjestäminen ja valvonta	283
6.6.2	Vapaaehtoinen paluu	284
6.6.3	EU-kansalaisen maasta poistamisen täytäntöönpano ...	285
6.6.4	Oleskeluluvan myöntäminen maasta poistumisen estymisen vuoksi	286
6.7	Matkustusasiakirjat	289
6.7.1	Pakolaisen matkustusasiakirja tai muukalaispassi	289
6.7.1	Henkilöllisyyden selvittäminen matkustusasiakirjaan ...	293
6.7.2	Paperittomat	295

LÄHTEET 299

KÄSITTEET 302

ASIASANAHAKEMISTO 326

OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO 331